

## KIADATLAN RÓMAI FELIRATOK.

XIV-dik közlés.\*

Daczára annak, hogy a római feliratos köveknek országszerte, «hála Isten» több barátja támadt, kik efféle fölfedezéseiket a vidéki muzeumok közleményeiben szívesek kiadni, mégis marad folytonosan a középpontban is böngészni való, és nehogy ezen böngészet eredményei tulságos sokáig a kedvelők előtt tárczámban rejtőzzenek, a már évek óta használt czim alatt egy új csomóval kedveskedem.

Az utolsó sorozat ismét 64 számot hozott, egyes számok alatt t. i. több felirást is összefogván, és így az általam közlöttek egész száma már 320-at teszen.

E közleményben is ujjolag *egy*től kezdve azon rendet tartom meg, mely *Mommsen* nyomdokait követi és a keresést is könnyebbíti.

### Istenek tiszteletére szentelt fogadmányi kövek.

I. M · AVR · PRISCVS Jupiternek fogadmányi követ emel.

*Méreték.* Az egész kő magassága 0·61 centim.; szélessége 0·34 cent. A feliratnál szélessége 0·28 cent., magassága 0·26 centim. A felső párkányzat magassága 0·13, az alsóé 0·22 centim.

*Lehely.* Leányfalunál valami régi kápolna-falából bontotta ki *Vogel* András dunabogdányi lakos, kitől nyerte a kath. lelkész *Prikosovics Antal*, ki azt a templom keleti lépcsőzet kőfalába illesztette. Eredetileg alkalmasint a bogdányi római váradról kerülhetett Leányfalura.

*Anyag.* Fehéres-sárga homokos mészkő, milyen a határban elég fordul elő.

*Észrevétel.* A kő szíves közlését *Szentpétery Pál* bogdányi ref. lelkész urtól vettem. Az írásra kérdést tettem a 4. és 5. sorban közlött NOVA, SEVERIANA, valamint a SAC-ra nézve is, de közlő ur ott az E-k és itten a G nyomait nem találta. Olvasásom:

#### Felirat.

1. I · O · M
2. M · AVR · PRIS
3. CVS · SIG · COH ·
4. I ∞ NOVA
5. SEVERIANA
6. SVRORVM ∇ SAG
7. (V) ∇ S · L · M

#### Olvasás.

Iovi Optimo Maximo  
Marcus AURElius PRIS  
CVS · SIGnifer COHortis  
Iae Miliariae NOVAe  
SEVERIANAE  
SVRORVM SAGittariorum  
(votum) Solvit Libens Merito.

\* L. az «Archaeologiai Közlemények» X-dik kötet I. füzetének 24-dik lapján álló \*\* jegyzékét.

*Jegyzet.* Ezen felirat által ismét egy eddig ismeretlen Cohorsra akadunk a SVRok, nemzetéből. A *Maurok* ezeres cohorsainak emlékeit *Battától* kezdve Tétényben, Ó-Budán, Sz.-Endrén és Bogdány (CIRPI) mellett találjuk. A COHors I. ∞. Nova Severiana (Mommsen, C. I. L. Vol. III. 3639. sz. a.) 230-dik évben Sz.-Endrén; a Coh. I. ∞. N. S. S. Severiana 3638. a. u. ott fordul elő, míg a *Maurok* X (miliaria) Cohorsai Ó-Budán említettnek. Ezek közt van egyszer említés Battán egy Maximiniana-ról; de a SVR-ok COH. I. ∞. NOVA SEVERIANA SAGittariorum, még hazánkban tudtommal nem fordult elő. Figyelemre méltó a 4. és 5. sorban a birtok éjtés helyett álló NOVA SEVERIANA. Az utolsó sorban a V (Votum) eltöretett, csak a  $\gamma$  maradt meg, mely utána állott.

## II. JUNONAK ÉS MÁS ISTENEKNEK a XIII-ik LEGIO emlékkövet szentel.

*Méreték.* A kölap hossza 0·56, magassága 0·23. — A betük magassága felülről lefelé 0·045—0·042 centimeterig kisebbednek.

*Elhely.* E lap a magyar-óvári régi várkapu falába van berakva, és erősen a *felismerhetlenségig*, be volt meszelve.

*Észrevétel.* A betük szabálytalanok, és a felírás vége felé igen sérültek. Eredetileg vörösrre voltak festve.

### Felírás.

1. . . . . M A I . . .
2. IVNONI · REGINAE · MI
3. NERVAE · CETERISQVE
4. DIŰS DEABVSQGIRVS
5. LEG XIII GEM S A I . . . .

### Olvasás.

- Iovi Optimo MAXimo?  
 IVNONI · REGINAE · MI  
 NERVAE · CETERISQVE  
 DIŰS DEABVSQve OmnIBVS?  
 LEGio XIII GEMina . . . . .

olvashatlan.

*Jegyzet.* Az Istenek fenebbi társasága a római emlékeken gyakran fordul elő. A XIII. Legio Geminatól származó kövek *Laibach* vidékén, hazánkban *Sabaria*-ban, *Brigetium*-ban, majd *Carnuntum*-ban és környékén is találtatnak.

## III. HERCULESNEK C.VAL. MUCIANUS fogadmányi követ emel.

*Méreték.* Egész magasság 0·94; a felső, levelekkel és szarvakkal ékesített része 0·15, az íráslapé 0·44; szélessége az íráslapnál 0·33, a talapzatnál és párkánynál 0·45. — A felső betük 0·05, az alsók 0·03-nyiek.

*Elhely:* *Eszék*; a m. n. muzeumnak ajándékozta a most Budapesten lakó Dr. Kern *Henrik*, a szab. dunagőzhajózási társulat pedig ingyen ugyanoda szállította.

*Észrevételek.* A betük szépek, az oldalon álló féldomborművek csinosak, az egész jó karban van.

### Felírás.

1. IERC  $\gamma$  AVG
2. G  $\gamma$  VAL  $\gamma$  M VCI
3. AVS  $\gamma$  PROSAV
4. (E)  $\gamma$  SVA  $\gamma$  SVORVM
5. VE  $\gamma$  OMNIVM
6. V  $\gamma$  S  $\gamma$  L  $\gamma$  M

### Olvasás.

- HERCuli AVGusto  
 Gaius VALerius M VCI  
 ANVS PRO SALV  
 TE SVA SVORVM  
 VE OMNIVM  
 Votum Solvit Lubens Merito.

*Irodalom.* Kiadta Mommsen Perrot után Corp. Inscr. Lat. III. kötet 6451-dik száma alatt, ki azt 1868-ban leírta; azonban a 2. s. a G a T helyett kétségtelen; a Mucianus névben csak A állhatott a 3. s. elején; valamint a 4.-ben csak E állhatott, a SuORVM szóban pedig, melyet Mommsen (sic)-kel közöl SORVM áll. Az idézett alakok közt czimertanilag véve a Minerva áll jobbra, lándzsával, balját a nagy tojásdad pajzs födi lábának a bagoly ül; bal oldalon pedig Hercules bunkóra jobbját támasztva, míg baljáról az oroszlán bőre lelóg.

#### IV. MAGNIVS VICTORINVS LIBERO és LIBERA-nak fogadmányi oltárt szentel.

*Méreték.* A kő magassága 0·43, tagozatainak szélessége 0·32; a fenmaradt íráslap mag. 0·18, szélessége 0·25. — A betük 0·04-nyiek.

*Lelhely.* Pátkán az uradalmi majorba be volt falazva; a Fesztetics grófnék a muzeumnak ajándékozták, hová Kégl György országos képviselő által lettek szállítva.

| Felírás.                 | Olvasás.               |
|--------------------------|------------------------|
| 1. IBĒRĈ // // // IB     | LIBERO et IIBerae      |
| 2. SAC                   | SACRVM                 |
| 3. P·MAGNIVS             | Publius MAGNIVS        |
| 4. VICTORIN <sup>S</sup> | VICTORINuS             |
| 5. TR̄ CLFI. // // //    | TR̄ CL FL(A) . . . . . |

*Jegyzet.* Ezen utolsó sorokat Mommsen: TR. CL. FLA(viae panonicae)-nek olvassa.

*Irodalom.* Mommsen Addit. Vol. III. 610-dik száma alatt Henszlmann pacskolatáról közli. A kő meglehetősen meg van viselve.

#### V. Aurelius FLORVS és Aurelius MERCATOR NEMESIS templomát nyitják Salai AVRelius SVRVVS felügyelete alatt.

*Méreték.* A felírási táblának hossza 0·78, szélessége 0·67 centim. — A felső sorok betűi 0·045 — az alsók 0·03-nyiek.

*Lelhely.* Ó-Buda, a Csigahegy környékén. Felfedezte Wittmann János szőlő-utczai háztulajdonos 490. sz. a. Bejelentette a m. n. muzeumban, a hol a kő jelenleg őriztetik, Salomon Ferencz egyetemi tanár ur.

*Észrevétel.* A kő legalább négy részre van eltörve, melyek közül épen az hiányzik, mely korának meghatározására lett volna legszükségesebb. Miután az Antoninusok emlékei úgy is nehezen meghatározhatók, ha a viselt hivatalok évei nem segítenek ki a zavarból, ezen emléken az is tetézi a bajt, hogy az első consul nevét nem bírjuk. Azonban latba vetve azt, hogy a Dominus Noster miatt az itten dícsőített császár M. AVR. ANTONINVS csak Kr. u. 213-diki éven túl keresendő, alig fogunk nagyot hibázni, ha 214-ben *Messalla-val* egyesítjük, mert ha SABINVS-t 216 és 240 közt keressük, akkor nevezett consul P. CATIVS SABINVS, P. CORNELIVS ANVLLIVS-sal először és másodszor is (II); és II-or VENVSTVS-sal 240-ben mint consul első gyanánt hivatalnokoskodott.

Minthogy azonban kövünkön SABINVS második helyen fordul elő, Antoninus császár

pedig III-dik consulatusában, mely határozottan és könnyen Mommsen lajstroma szerint Kr. u. 213. vagy 222-dik évre eshetik, meglehet, hogy ezen évek valamelyikére e császárral együtt SABINVS második sorban mint consul működött. *Nemesis* istennő emlékei nálunk másutt is fordulnak elő. Biztosabb magyarázat előtt szívesen meghajlunk.

| <b>Felírás.</b>                               | <b>Olvasás.</b>                              |
|---|--|
| 1. PRO SA LVTE 7 D 7 N 7                      | PRO SALVTE Domini Nostri                     |
| 2. IMP 7 M 7 AVREL 7 AN                       | IMPeratoris Marci AVRELii AN                 |
| 3. TON JINI 7 AVG 7                           | TONINI AVGusti                               |
| 4. AVREI LI 7 FLORVS 7 ET 7 M                 | AVRELii FLORVS ET M                          |
| 5. ER C / ATOR 7 IIVIR 7 Q 7 Q                | ERCATOR IIVIRi Quinquennales                 |
| 6. C . . . . . AQ 7 TEMPVLW 7                 | Coloniae AQuinci TEMPVLWM                    |
| 7. . . . . . . . . . . IESIS 7 VETVSTAE       | ne MESIS VETVSTATE                           |
| 8. . . . . . . . . . . LPSVM 7 RESTTVER       | con LAPSVM RESTITVERunt                      |
| 9. . . . . . . . . . . F 7 SABI 7 COS 7 VIIKA | . . ET SABIno COnSulibus VIII KALendis       |
| 10. . . . . . . . . . . AR 7 SVRO 7 SALA 7    | . . . (Curante) AVRelio SVRO (domo)<br>SALA. |

#### VI. PUTIOLANUS-nak Aurelius Valentianus követ emel.

*Méreték.* Az egész fogadalmi kő magassága 1 méter; széless. 0·60, vastags. 0·47. Az íráslap magassága 0·55, szélessége 0·34. — A betűk 0·05—0·045-nyiek.

*Elhely.* Pátkán Sz.-Fehérvár mellett az uradalmi major falában találtatott. Innen kivétetvén Fesztetics grófnék a muzeumnak ajándékozták, *Kégl György* orsz. képviselő pedig beszállíttatni sziveskedett.

*Észrevétel.* A kő minden oldalról csorba és igen meg van viselve, az alsó sorok majdnem olvashatlanok.

| <b>Felírás.</b>   | <b>Olvasás.</b>            |
|-------------------|----------------------------|
| 1. PVTIOLA        | PVTIOLA                    |
| 2. NO AR          | NO AVRelius                |
| 3. VAIFNTAS       | VALENTIANuS                |
| 4. // // // // // | // // // //                |
| 5. '/// DPF       | // // // //                |
| 6. VSLM           | Votum Solvit Libens Merito |

*Jegyzet.* PVTIOLANVS melléknevü istenségre nem akadtam. Talán valamelyik PVTEOLI városa, vagy valamelyik kutnak nemtőjére vonatkozik. A párkányzaton a hol a GENIO szó állhatna, semmi sem látszik, mert felülete egyenetlenül kicsorbitott. PVTEOLANVS mint férfi név a római feliratokon nem ritka; vannak PVTEOLI városra vonatkozó feliratok is, valamint a FONTI, FONTI DIVINO ARAM POSVIT, GENIO NVMINIS FONTIS-féle emlékek, stb.

*Irodalom.* Mommsen Henszlmann pacsolata nyomain hiányosan közli Additamenta Vol. III. 611. száma alatt.

## VII. Egy törött fogadmányi kő talapzatán való felírás.

*Méreték.* A talap szélessége 0·455, magassága 0·463, vastagsága 0·21. A betűk 0·05-nyiek.

*Lehely.* Találta Wittmann János, ó-budai polgár (szőlő-utca 490. sz. a.) a Krempelmalom melletti Csigahegy táján. Minden oldalról csorba.

**Felírás.**

- .....
1. COL
  2. POPII HVLATA
  3. KAL · IVLIAS

*Jegyzet.* A töredék alig enged meg magyarázatot.

## VIII. Fogadmányi kőtöredék.

*Méreték.* Magasság 0·35, szélesség 0·334, vastagsága a talapzatnál 0·245, az írástáblánál 0·20. — A betűk magass. 0·03.

*Lehely.* Találta Wittmann János ó-budai polgár (szőlő-utca 490. sz. a.) a Csigahegy körüli földeken.

**Felírás.****Olvasás.**

- |                        |  |
|------------------------|--|
| .....                  |  |
| 1. . . VS · SI         | specVLator, cornicVLarius                |
| 2. . √L · IEG · II ·   | vagy singVLaris?                         |
| 3. ADI · V · S · L · M | LEGionis · IIae                          |
|                        | ADlutricis · Votum Solvit Libens Merito. |

## IX. Mértföldmutató, melyet M. Aurelius Severus Alexander császár 230-ik évben Kr. u. emeltetett.

*Méreték.* Egész magasság 1·21 centim., átmérője 0·58 cent., a felírás hossza 0·84 centim., legnagyobb szélessége 0·68 centim. Legnagyobb betűk 0·10 centim. legkisebb 0·06 centimeternyiek.

*Lehely.* Püspökből, hova valószínűleg diszkertje számára a múlt században valamilyen primás szállította, Simor János bibornok alatt 1876-ban Esztergomba hozatott és a primási lak udvarában fel lett állítva.

**Felírás.****Olvasás.**

- |                     |                  |
|---------------------|------------------|
| 1. IMP CAESAR       | IMPerator CAESAR |
| 2. /////            | (C MARCVS AVRE   |
| 3. ///              | LIVS SEVE        |
| 4. ///// ALEX       | RVS) ALEX        |
| 5. ANDER PIVS FE    | ANDER . . . .    |
| 6. LIX AVGVSTVS PON | .....            |

- |                          |                                  |
|--------------------------|----------------------------------|
| 7. TIFEX MAXIMVS         | .....                            |
| 8. TRIBVNICIAE PO        | .....                            |
| 9. TESTATIS VIII COS     | .....                            |
| 10. III PP RESTI / / / / | .. III. Pater Patriae RESTI tuit |
| 11. MIL P XVI            | (AB Aquinco) MILia Passuum XVI   |

*Jegyzet.* A lelhelyet nem ismervén, nehéz meghatározni, hogy a rómaiak idejében hol állott legyen. Ugy látszik azonban, ha a dunaparti utvonálhoz tartozhatott, *Visegrád* tájára kellene helyezni, minthogy ez kétszer oly messze fekszik mint a VIII. ezer lépésnyi szent-endrei castrum, a hol több mértföldmutatót találtak; ha pedig a *vörösvár-csévi* vonalon a mértföldmutatók Aquincumtól Brigetioig, és onnan Aquincumig is számozottak valahol közelebb Esztergomhoz állhatott, a honnan a Primás birtokába kerülhetett.

X. Mértföldmutató, melyet C · IVLius VERVVS MAXIMINVS császár az aquincum — mursai vonalon emeltetett. (236 körül).

*Méreték.* Az oszlop egész hossza 1·65 centim., a henger átmérője 0·45 centimeter. Az írás felülről 0·78 centimetryire terjed, a második leghosszabb sor 0·67 ctmnyi, az első sor betűi 0·13 ctm., a többieké 0·08 ctmnyiek.

*Lelhely.* Nt. *Hanny Gábor* faddi kath. lelkész tudósítása szerint e mértföldmutatót 1877. febr. 11-kén *Fadd* község határában délnyugatra találtak a régi római utvonalon, miért is valószínűleg ez volt ezen emlékek eredeti álláspontja. A lelkész ur szerint ez a

| Felírás.                                | Olvasás.                                    |
|---|---|
| 1. IMP · CAES                           | IMPerator CAESar                            |
| 2. C · IVL · VERVVS · MAXI              | Caius IVLius VERVVS MAXI                    |
| 3. MINVS · P · F · AVG                  | MINVS Pius Felix AVGustus                   |
| 4. TRIB · POT PP · COS                  | TRIBuniciae POTestatis Pater Patriae CONsul |
| 5. DESIG · AB AQ                        | DESIGNatus · AB Aquinco                     |
| 6. M · P · L $\text{X}_{\text{X}}$ · VI | Milia Passuum LXXXVI.                       |

*Jegyzet.* Érdekes sorozatot birunk az országban ezen a vonalon állott 32 métföldmutatóban. Köztük a távoliabbak közül a penteleiek XLII, a högyészi LXXIII, a faddi LXXXVI, a Tolna és Szegzárd közt találá XCVII, a battai (furkói) CXIII, az eszéki mint végpont CLX ezer római lépést mutat.

XI. Sírláda, melyet MARCVS AVRelius THAEGENES bregetiumi Decurio nejének, Julia Laetilla-nak csináltatott.

*Méreték.* A kőkoporsó hossza 2·19 cent., szélessége 0·975, magassága 0·685 centim., a falak vastagsága 0·14. — Az íráslap hossza 1·17, magassága 0·43. — Az első sor betűi 0·053, a többiek 0·045-nyiek.

*Lelhely.* Találtatott 1876-ban a *Boldogasszony budavári* templomában, a déli hajó szabadon álló 3-dik és 4-dik pillerje alapfalai közt 0·32 centimetryire a padlat alatt;

írása észak felé volt fordítva. Az írás tiszta, helyes betűjű, igen jó kort eláruló. Az írás vége felé látható a koporsóban a köfejalj. — Jelenleg a m. n. muzeumé.

*Észrevétel.* A templomban még egy tető alaku földadarabot is találtak, mely valószínűleg e sirhoz tartozott

#### Felírás.

#### Olvasás.

- |                              |                      |                             |          |
|------------------------------|----------------------|-----------------------------|----------|
| 1. D                         | M                    | Düis                        | Manibus  |
| 2. IVL                       | LAETILLAE MARC · AVR | IVLiae LAETILLAE MARCus AVR | Relius   |
| 3. THAEGENES DEC · M BREGETI | THAEGENES DEC        | Curio Municipii             |          |
| 4. ONESIVM CONIVGI CARIS     |                      |                             | BREGETI- |
| 5. SIME FACIENDVM CVRAVIT    | ONEnSIVM             | stb.                        |          |

*Jegyzet.* Feltűnő, hogy míg a 2. sorban LAETILLAE áll, az 5-dikben CarisSIME használtatik.

A sirláda két oldalán levő fülkében egymásfelé fordítva egy-egy szárnyas genius koszorus fáklyára támaszkodik.

A sirnak egyik szögletén három váznak csontját találták összekaparva. A sir tele volt földdel. — Meglehet, hogy Thaegenes neje férjének hivatalszékétől távol Aquincumban halt meg; mint C. DIGNIVS SECVNDIANVS, ki szintén *Brigetiumi Augustalis* vala, koporsóját a *széhesfehérvári Nagyasszony* templomában találták. Vagy talán azt kell-e feltennünk, hogy a középkorban a római sirládákat használták fel halottaik eltakarítására, és messze vidékről szállították volna még olyan helyekre is, a hol közelében elég sarcophagot találunk; melyekre századok előtt még könnyebben bukkanhattak volna? Avagy ezen sirláda is, mint a *zselizi*, hajdanában oltárasztalul használtatott?

M. Aur. THAEGENESen kívül még öt brigetiumi DECuriot ismerünk. Mommsen Corp. Inscript. Latinarumból, t. i. C. MARCIVS VERVS-t, l. a 4294. számot, — C. VINDONICIust, 4334; P. AELIVS TRAIANVS-t 4336, ezek municipiumi decuriók valának; ANNIVS SPERANTIVS pedig 4335, coloniae decurio volt, míg M. VALERIVS MARINVS, 4298. sz. a. csak egyszerűen mint decurio említettik.

#### XII. M. AVRELIVS MARCIANVS sirládája.

*Méretek.* A sirláda hossza 2·25, szélessége 1·07, magassága 0·71.

*Elhelye.* A bogdányi *Váradszög*, római castrum, melletti földeken. Találta római falak felásatása alkalmával *Graeff József*, duna-bogdányi gazda (92. házsz. a.)

*Észrevétel.* A sirláda jó karban van, a felírás mellett két, a koszorúzott fáklyákat megfordítva tartó, szárnyas genius áll. Födele össze van törve, hogy kiraboltathassék. Találtak a sirban a csontvázat, a többi mellékletet hir szerint Váczon adták el.

#### Felírás.

1. M · AVREL · MARCIANO
2. IN FLORE · AETATIS ·
3. CONSTITVTO · HOMINIB'IS
4. EREPTO · AVR · MARCVS · DEC.
5. COL · PATER · E · SIBI.

Olvasást itten mellékelni talán felesleges.

*Jegyzet.* E felirást *Szentpétery Pál*, duna-bogdányi ref. lelkész közlé a m. nemzeti muzeum igazgatóságával. Feltűnő, hogy a szokott DIIS-MANIBVS-ról említést nem tesz, és hogy a fiúnak évei nincsenek kitéve. A 3. sorban HOMINIBVS-ban az VS össze van kötve. Továbbá figyelemre méltó, hogy a Coloniának, melynek AVRelius MARCVS DECuriója volt neve hiányzik. Valószínű, hogy itten per catexochen csak *Aquincum* érthető, minthogy ettől Bogdány nem messze fekszik. A kesergő apa e koporsóba maga is kívánt eltemettetni,

Aurelius Marcus nem épen ritka név Pannoniában és szomszédjában. Egyik *Haselpachban*, Gurkfeld mellett mint : Beneficiarius Consularis LEG. XIII Geminae fordul elő, (Mommsen C. J. Lat. 3918. sz. a.): a másik Győrött említettik mint Veteranus ALAE I. VLPIAE CONTARIORVM; u. o. 4370. Hasonló nevű római a bécsi és a petronelli köveken is meg van öröktve.

*Irodalom.* A «Magyar Állam» említést tett ezen emlékről 1877. január 5-kén; de a felirást nem közlőtte.

### XIII. ANNIA LVPA Sirkőve.

*Méreték.* Magassága 1·18 centim., szélessége 0·74 centim., a feliratos tábla magassága 0·94 centim., szélessége 0·56 centim., keretének szélessége 0·02 centim. A nagyobb betűk 0·10-nyiek, a kisebbek 0·055 centimnyiek.

*Lehely.* Ismeretlen. Előbb a *püspöki* nevű falu primatialis kertjében állott, hova alkalmasint Esztergom vidékéről felszállították, legujabban *Símor János* bibornok ő főméltósága Esztergomba lehozatta és palotájának udvarában állította fel.

| Felírás.              |   | Olvasás.                |           |
|-----------------------|---|-------------------------|-----------|
| 1. D                  | M | Diis                    | Manibus   |
| 2. ET MEMORIAE        |   |                         |           |
| 3. ANNIAE LVPAE       |   |                         |           |
| 4. QVAE VIXIT AN      |   |                         |           |
| 5. NIS VIII MENS      |   | ..... MENSibus          |           |
| 6. XI DI /// XVI C    |   | XI · DIEbus XVI · Caius |           |
| 7. ANN CANDIDI        |   | ANNnibus                | .....     |
| 8. ANVS TE AVRELIA    |   |                         |           |
| 9. LVPA PARENTES      |   |                         |           |
| 10. FILIAE CARISSIMAE |   | Faciendum               | Curarunt. |
| 11. F C               |   |                         |           |

### XIV. ANTISTIA Siremléke.

*Méreték.* Egész magasság 1·75 cent., szélessége 0·91 cent., az íráslap magassága 0·65, szélessége 0·68. A felső sorok betű 0·065, az alsóké 0·05—0·0035-nyiek.

*Lehely.* Valószínűleg Ó-Buda; találták a budavári Boldogasszony templomának helyreállítása alkalmával a padozat alatt. Behozatott a m. n. muzeumba 1876-ban.

*Észrevétel.* A képies rész: kisdédét szoptató — római nő; a felírás a sok rajta való járás miatt igen kopott és fölötte nehezen csak itt-ott olvasható.



| Felírás.                   | Olvasás.                     |
|----------------------------|------------------------------|
| 1. D M                     | Diis Manibus                 |
| 2. //TISTIAE ANTISTI · F ♡ | (AN)TISTIAE ANTISTI · Filiae |
| 3. // IMAE ANI XXV         | OPT) IMAE ANNorum XXV ·      |
| 4. // FRVENIVS VRIO        | .... ERVENIVS VRIO           |
| 5. ///NIVGI PIENTISSME     | coNIVGI PIENTISSIME          |
| 6. // I O / VIE //         | ////////                     |
| 7. IV OSTCLTL // I         |                              |
| 8. // ~ AESIT NRI          |                              |
| 9. A~M // I // I \         |                              |
| 10. \ I T M M              | /// (TITulum mEMOriae        |
| 11. 'ERPETI ICE            | //// pERPETuae FECit) ?      |

Jegyzet. VRIO név Mommsen (I. L. VOL. III. 2506. sz. a.) fordul elő; az előnév kétes.

XV. Egy névtelen szabados GAIA-nak emléket emel.

Méreték. Az íráslap töredéknek magassága 0·25, szélessége 0·28, vastagsága 0·15. A szép betűk 0·067-nyiak.

Lelhely. A budai Lukácsfürdő falainak lehordása alkalmával beküldé Örömy József építész 1876-ben egy alakoskával és két oszlopféjjel.

| Felírás.       | Olvasás.                 |
|----------------|--------------------------|
| 1. L . . . . . | . . . . .                |
| 2. _IBERTIS    | LIBERTIS                 |
| 3. GAIAE       | GAIAE                    |
| 4. PENTSSIA    | PIENTISSIMae<br>(POSVIT) |

XVI. Töredék Q. Maenius névvel.

Méreték. Magassága 0·26 cent., szélessége 0·48 cent., vastagsága 0·07 cent.

Lelhely. A duna-bogdányi vár környéke, a hol 1867-ben Vogel András szántván e követ fölvetette; felírását velem közlé nt. Szentpétery Pál ref. lelkész ur, ki e követ utóbb a m. n. muzeumnak ajándékozta.

| Felírás.        | Olvasás.          |
|-----------------|-------------------|
| . . . . .       | . . . . .         |
| . . . . .       |                   |
| . . . . .       | . . . . .         |
| 1. AVGG         | .. AVGGustis.     |
| 2. Q MAENIVS    | Quintus MAENIVS   |
| 3. . . . MITIVS | (do) MITIVS . . . |
| . . . . .       | . . . . .         |

Jegyzet. Mommsen C. I. L. III. Vol. 42. sz. a. Caius Maenius Haniochus-t említ.

## XVII. Sírkőtöredék . . . . . NATVS és SEPTI(mius?) nevekkal.

*Mértékek.* Az egész szabálytalan töredéknek magassága 0·44 centim., szélessége 0·80 centim. Az íráslap magassága 0·40, legnagyobb szélessége 0·30 centim. A betük 0·055—0·06-nyiek.

*Lelhely.* Ó-Buda. Jelenlegi birtokosa *Schenk János* szőlősgazda; Ó-Budán, szőlő-utcza 515. sz. a.

*Észrevétel.* A kő baloldalán való mélyedésben igen csinos faragványu férfi alak áll, jobbját emeli, de mit tartott? ki nem vehető, baljában tekercset tart. Feje sérült, bal válla és lábai hiányzanak. — A betük igen szabályosak.

**Felírás.****Olvasás.**

|                            |                           |
|----------------------------|---------------------------|
| 1. . . . . NATVS           | . . . . (név eléje) NATVS |
| 2. . . . I T SEPTI         | . . . . I · ET · SEPTI    |
| 3. . . . . VIVO            | (mius) . . . . VIVO       |
| 4. . . . . <sup>AN</sup> S | . . . . IANVS             |
| . . . . .                  | . . . . .                 |
| . . . . .                  | . . . . .                 |

## XVIII. Sírkő-töredék SEVER . . . . névvel.

*Méreték.* Magasság 0·29, szélessége 0·19, vastagsága 0·042 centim. Betük 0·042 centimeternyiek.

*Lelhely.* Találták 1875-ben Ó-Budán a Dunában. Molnár József fia Lajos, ajándékozta *Széll Farkas* kun-sz.-mártoni kir. járásbíró urnak, ki e követ a m. n. muzeumnak átengedni sziveskedett.

**Felírás.**

|                          |                             |
|--------------------------|-----------------------------|
| 1. . . . ON . . . . .    | ON                          |
| 2. . . . ES T IV . . . . | herES · ET · IV             |
| 3. . . . A FIL . . . . . | niA vagy liA · FILia        |
| 4. . . . SEVE . . . . .  | . . . . SEVEro              |
| 5. PATR . . . . .        | PATRi (pientissimo posuit?) |

*Észrevétel.* A kő köröskörül le van faragva. Az írás csinos, jól van fentartva.

## XIX. Töredék.

*Méreték.* Egész magasság 1·02, szélesség 0·40, a kő vastagsága 0·527. — Az íráslap magassága 0·98, szélesség 0·29. — A betük az első sorban 0·07, 4-dikben 0·06, az alsó sorokban 0·05-nyiek.

*Lelhely.* A *Lukácsfürdő* falában, honnan 1876. október havában kiszedetvén, *Örömi József* építész ur a m. muzeumnak ajándékozta.

| Felírás.        | Olvasás.                      |
|-----------------|-------------------------------|
| 1. IAVR.        | . . . AVRelius                |
| 2. FIL 7 C 7 IV | FILius Caii Iulii             |
| 3. ACRI         | . . . . .                     |
| 4. SIOVOI       | . . . . .                     |
| 5. MLIHI 7 ///  | . . . . .                     |
| 6. 7SDLLI ///   | Centurio SupraDictae LEgionis |
| 7. TIASTI       | . . . . .                     |
| 8. VIXAC        | VIXit AÑOS                    |
| 9. IVLORT       | IVLius ORT                    |
| 10. MIL EIVS    | MILes EIVS(he)                |
| 11. RES EX      | RES EX (testamento)           |
| 12. FACIE CV    | FACIEndum CVravit             |

## XX. Töredék.

*Méreték.* A szabálytalan lap hossza 0·48 cent., legnagyobb magassága 0·20. A betűk szabályosak, 0·04-nyiek.

*Lehely.* Várdomb, Neller Antal házábanál.

| Felírás.           | Olvasás.                  |
|--------------------|---------------------------|
| 1. v L ? ? ? . . . | . . . . .                 |
| 2. VENIMANTI       | iu VENI Marco ANTHI /// . |
| 3. DOMI VELAVN     | DOMI VELAVN ////          |
| 4. COH IV /////    | COH(ors) IV . . // ///    |

*Jegyzet.* Mommsen Corp. I. L. III. Vol. 3302. száma alatt úgy tünteti fel, mintha a kö szabályos oldalai lennének, miért az írás is befejezettnek lenne tekinthető. A legujabban b. *Nyári Jenőtől* nyert pacskolat után újra kísértettem az olvasást fenebbi módon, így a második sorban: VELAVN alatt a galliai Velaun-t ma *Velay*, vagy VELAVNodunumot gyaníthatnók.

## XXI. Sírkő töredék.

*Méreték.* A szabálytalan dülényes töredéknek legnagyobb magassága 0·37, szélessége 0·45. — A betűk olvashatók, 0·05-nyiek.

*Lehely.* Ságvár területe, a hol Szubacsi János gazdának 172. számú házában leirtam 1875. szept. 9-kén.

| Felírás.            | Olvasás.              |
|---------------------|-----------------------|
| 1. . . . I / . .    | . . . . .             |
| 2. . . . PARENTES   | . . . . .             |
| 3. . . . ENTISSINAE | pARENTES              |
| 4. . . . . VP       | (filiae) piENTISSINAE |
|                     | Voto Posuerunt?       |

oszlop töredék





**Olvasás.**

domine ma  
gister?  
BROMVS  
MEVS

**Tégla-bélyegek.****XXVI. Legiobeli bélyegek.****1. LEG . AD.**

*Tárkány* mellett fekvő Pusztá-Apátiból. A pannonhalmi régiségtárnak ajándékozta *Bognár László* 1836-ban.

2. LEG I ADP F ; Győr és Komárom közt találták 1833-ban, valamint hasonlókat Ó-Szőnynél is 1863-ban.

**3. LEG X. G. P. F. ;**

1½ hosszú, 1' széles, párkánya kétoldalt 1"-nyire feláll; kiásták Győrött, midőn a vársánczok lebontattak; Pannonhalmára ajándékozta *Czech János*, győri polgármester.

Egy másik, mint gróf Somogyi Nep. János ajándéka u. oda került *Lovászpatonáról* (Veszprémmegyéből), a mely utóbbi lelhelyről a LEGio X-a Gemina Fidelis eddig nem voltak ismertetve. (Hasonlitsd Mommsen C. J. L. III. 579. l. 4659. w.)

4. LEGXIIIIG... olvasd: LEGio XIII-a Gemina. A bélyeg hossza 3·13... szélessége 0·025, vastagsága 0·06 centim.; a betűk szabályosak.

5. TECXVAP olvasd: LEGio XV-a APollinaris. A bélyeg hossza 0·15, szélessége 0·05, a téglavastagsága 0·06 centim.

Az írás rendetlen, részben felfordított betűjű.

*Lelhely. Német-Óvár.* Ajándékozta a m. n. muzeumnak *Pauschenwein Ida* kisasszony, Pozsonyból.

6. Ó-Budán a Papföldjén 1875-ben leltem ilyen bélyegű vastag téglát: [IAIPEI], a bélyeg hossza 0·09, szélessége 0·02. (Jegyzkv. 38. 67. 1875.)

7. Május 21-én *Despinités Péter* kir. táblai pótbíró ur következő feliratos téglatöredékeket volt szives közleni, melyeket az ugynevezett *Hunka* várban a *Dumcsa-féle* szőlőben Sz.-Endrén fölül talált:

1. AI . . . . ; talán ADiutrix
2. LEGI . . . . ; talán LEGio IIa ADiutrix?
3. . . . VJVPDVV vagy VSVPDVX; (FRIGERID) VSVir Perfectissimus DVX?
4. . . . PIVONO . . . .
5. . . . ADVSV ; . . . .



## XXVII. Cohors-beli?

AMITMEXAV; VALENTINA fordítva. A bélyeg hossza 0·15, szélessége 0·035 cent. Ebből van két példány Ó-Budáról; tek. Lomniczi Endre kapitány ur küldeménye.

## XXVIII. Vezér-bélyeggel.

TERENTIVS VP DVX; a bélyeg hossza 0·21, szélessége 0·03 centim. A téglá hossza 0·45, szélesség 0·36, nagysága 0·085.

XVCIIV ZVITNEXET; olvasd TERENTIVS Vir Perfectissimus DVX; a bélyeg hossza 0·20, széless. 0·03. Visszáson lenyomva.

*Lelhely. Ó-Buda, a szeszgyár területén, a 152-dik számú háznál; Galambos Pál ajándéka. Kivették mint egy koporsó alsó részét, mely 4 ilyen vastag téglából állott, volt hozzá párkányos téglá is. Jelenleg a m. n. muzeum tulajdona.*

## XXIX. Tribun-bélyeggel.

Várdombon, Kappelmayer Ferencznél 1866 találtam vastag téglát, melyen visszáson ez olvasható :

HIIT ZNADAMA, Amadans? tribunus.

*Jegyzet.* Amandinus, Amandus nevek nem ritkák, talán Amandanus akart lenni? Mommsen C. I. L. III. Vol. 3768. sz. a. HMACTANS olvasott, azonban az első betű 19. jegyzőkönyvem 156-dik lapján határozottan  $\Lambda$  alakú.

Valószínűleg akadnak a *tolnai régészek* más példányokra is, melyek után az olvasást ki lehessen igazítani.

## XXX. Egy Ordinarius párkányos téglá bélyege.

*Méreték.* A bélyeg hossza 0·21 centim., szélessége 0·032 centim.

*Lelhelye a duna-bogdányi várszög.*

**Felírás.**

APLVPPIPANIORD

**Olvasás.**

APII LVPI PANNoniae  
Inferioris vagy I-mae ORDinarii?


*Jegyzet.* Közlé velem pacskolatban Szentpétery Pál, duna-bogdányi reform. lelkész ur. Stulák Ferencz orvos ur tulajdona.

E téglá bélyeg tartozni látszik azok sorozatába, melyeket *Duna-Pentelén*, Imsóson, Tolna mellett stb. találtak és APIus LVPPVS PANNoniae INF? erioris ORDinarius által készítették. PA = PAN biztosnak látszik, INF-nél az F kétes. (L. Mommsen Addit. VOL. III. 781. szám). Vagy talán egyszerűen PANNIORD = Pannoniae I-ae Ordinarii mind a két helyen olvasandó?

## XXXI. Téglavetőké. Vastag téglá MAXENTI felirással.

*Mérték.* A téglá hossza 0·46, szélessége 0·31, vastagsága 0·085. — A bélyeg hossza 0·17, szélessége 0·028, a betűk magasság 0·02—0·018.

*Lelhely.* A zádor-imsósi dunafenék. Adta *Bókus József* duna-pataji földmives *Hajós Kálmán* szolgabíró urnak, *Hajós* ur pedig ajándékozta a gödöllei muzeum-egyletnek.

*Észrevétel.* A bélyeg kettős kerettel bir, melynek végei az ötszögnek az alapvonallal egyenközüen álló egyik szögére felállítva, az alapvonallal egyenközüen van elvágva, így ; ilyen bélyegkeretre nálunk nem emlékezem.

**Felírás.**

COFARMXENTIAR

XXXII. Téglatöredék : SATVRNINVS.

A hosszukás 0.145, széles 0.06, vastag téglának bélyegének hossza?, szélessége 0.025, t. betük magassága 0.025.

*Lelhely.* *Hajós Kálmán* ur ajándékozta a gödöllei muzeumnak.

*Észrevétel.* A bélyegkerete egyenes vonalokból áll. A betük cursiv alakúak, az N utolsó vonása az S-sel alól össze van huzva.

Felírás: . . . ATVRNINS.

Olvasd: sATVRNINVS.

*Jegyzet.* Előfordul mint edénybélyeg. L. Rómer Acta Nova. Mus. Nation. 141. l. 246. szám alatt.

XXXIII. Arezzoi edények töredékein.

1. Bélyeg 0.004 széles, hossza 0.025 . . . . .

. . . DIECTIA,

2. A bélyeg szélessége 0.006, hossza 0.033 . . . .

. . PATERIOK,

3. Bélyeg széless. 0.003, hossza ?

. . . . VS FEC;

*Lelhelyek* ismeretlenek. Jelenleg a m. n. muzeum tulajdonát képezik,

4. A *pannonhalmi* régiségtárban őrzött mécsesek közt van egy

APRIO bélyeggel, melyet a dömölki mezőn találtak, és *Polgár László* rendtárs által oda ajándékoztatott. — 1853-ban találtatott sirban, öblönnyel. L. *Catalogus MS. Artefactorum Musei Archicoenobii* (S. Martini) Conclavi IV-o depositorum.

## Pótlék.

### I.

A felirások már ki voltak szedve, midőn t. *Lomniczy Endre* ó-budai kapitány urtól ki az ottani leleteket mindég a muzeum régiségosztályával közleni sziveskedik, írt, hogy a temetőben *Spielmann György* sírásó egy római felíratos követ kiásott. Kirándulván hallgatóimmal, egy a *Centuria emlékére* Statilius Proculus által emelt oltárkát találtunk.

*Méreték.* Egész magasság 0·90, a talapzaté 0·28, a tagozaté 0·09; a párkányzaté együtt 0·30, legnagyobb szélessége 0·39, vastagsága 0·30. — Az íráslap magassága 0·33, szélessége 0·25, vastagsága 0·20 cent. A felső betűsor 0·05, az alsó 0·045.

*Észrevételek:* A kő felső jobboldala csorbult, különben meglehetősen jó állapotban van. A betűk a hanyatló korszakról tanuskodnak, a *T* betű keresztvonala felfelé az *L*-é lefelé van húzva alsó harmadából, az *A*-k, felül keresztvonallal bírnak, míg az alsó vonalak rézsutosan befelé húzóvák.

Felírás.

1. STATI[ I
2. VS
2. PROCV[VS
4. CENTVRIE
5. MEMORIA.

Az olvasást kiki maga találja el.

Talált *Spielmann* egy más cippust is, mely durva kőből faragva római külsővel bír, fején *acroteriumok*-kal; ez régen gypszszel volt símára hozva, és az írás alkalmasint reá volt festve, mert a vésésnek lapjain semmi nyoma. Mint másutt is szokás, alkalmasint keresztény síremlék alapjául szolgált, mert a vaskereszt felállításához szükséges mélyedés még meglátható.

### II.

Ezen alkalommal egy újra feltalált emlékről kell jelentést tennem.

Ápril hó elején *Rohonczy G.* úr *Cernkovec*-ről küldött be a muzeumi igazgatósághoz egy csinos rajzot, mely fölötte érdekes császári felírást tüntet elő. Beküldő úr azt sírkőfelírásának tartja, holott ez *Andautonia* községe által emelt emlékkő.

A rajz után mérve a kő magassága 1·15 centim. 0·65, az íráslap magassága 0·93, szélessége 0·46. Vastagsága, mivel még akkor a falba volt rakva, nem tudatott. A betűk magassága 0·07 centim.

A mint a felírást láttam, azonnal felismertem azt, hogy *ANDAVTONIA* emelte, ez *Scitarjevo* régi neve, nem pedig *Scuteum*. *Andautonia* (*Dautonia*, *Dautona*) rövidített név-



vel Mommsen Corp. Inscr. Latin. III. kötetében több kő fordul elő. A 4008-ik: Nemesi Reginae Augustae-nek volt ajánlva Victorinus-tól, ki municipii And(antoniae) polgára volt; a 4010-ik a RESP(ublica) ANDAVT(onia)-tól Messius Quintus Decius császár tiszteletére emeltetett; a 4011-ikit ugyanazonosnak találjuk a Rohonczy ur által közlöttel, melynek felirása ez:

|                     |        |                                 |
|---------------------|--------|---------------------------------|
| 1. HERENNI          | vagyis | HERENNI                         |
| 2. AE ETRVS         |        | AE ETRVS                        |
| 3. CILLAE AVG       |        | CILLAE AVGustae                 |
| 4. MATR CAST        |        | MATRI CASTrorum,                |
| 5. CONIVGI          |        | CONIVGI                         |
| 6. D · N · DECI P F |        | Domini Nostri DECIi Pii Felicis |
| 7. AVG · R · P · AD |        | AVGusti ResPublica ANDautonia.  |

Minthogy e kő társa az 3010. számúnak, 249—250-ik évre Kr. u. teendő.

Mommsen szerint találták 1768-ban a Scitarjevoi templom javítása alkalmával. De ő azt nem láthatta: *Ego frustra indagavi*; természetes, mert a mint Rohonczy ur szives közléséből látjuk: «az a 1849-ik évben a Száva közelében fekvő Scitarjevo faluban találtatott, a mostani sirkert táján, de a komphoz vezető úton túl. — A kő sokáig Bárá Üchtritz Cernkovec nevű birtokán, a régi urilak előtt hevert, míg egy új pincze építtetésekor ennek oldalába befalaztatott. Midőn a fennemlített birtok atyám, Rohonczy Ignác udv. tan. által Üchtritz bárótól megvétetett, a mészsok helyen a pince faláról már lehullott és így sikerült nekem a sirkövet rejtett helyén fölfedezni.»

Nagy köszönettel tartozunk ezen közlésért Rohonczy G. urnak, bár mutatkoznék mindenünnen oly nagy érdekeltség a régiségek iránt.

*Irodalom.* Mommsen (ki ezen közlésnek fölötté fog örvendeni) említett munkájában idézi Kereselichet, Blaskovichot, Katancsichot és Mocsyt mint kik e feliratot már régen ismerték. Mommsen a két utolsó sorban pontokat tett ki, mik idézett rajzunkban nem fordulnak elő. — Különben e rajz egészen correct az összefont betűkre nézve is.

Hogy az értelmetlenség több nevezetes és íróink által közzé tett feliratokat eltüntette, annak példáját látjuk, egy *tétényi* oltárkán, melyet a plébánián ft. Károly esperes ur feltámasztott, míg a mészkéreg alatt lappang a hirneves *nyergesujfalusi* plébánia falába rakott és Schönwisner által ismertetett kő stb.

Bár a napvilágra jöttek ismét föld alá ne jutnának, mint erről szomorú példákkal szolgálhatnánk!

### III.

Előbb Forster György, csendbiztos ur Dunakesziről, tudósított arról, hogy a dunakeszii révnél álló római castellum területén újabb időben ásások történtek, és az ottan talált feliratot is velem közleni sziveskedett; majd Alagról Bálintffy Pál tisztartó ur látogatott meg, és azon örvendetes hírt hozta, hogy épület-falakra és festésekre akadtak, miért is meghítt, hogy a lelhelyre kijöjsek, és az eredményt magát szemléljem.

Becses engedélyével élvén, csakugyan május 12-én hét hallgatómmal rándultam ki Dunakeszire, honnan a révházhoz indultunk, a hol Kluk Mátyás révészgazda, saját

területén az ásatást megengedé, a tisztartó ur pedig a szükséges munkásokat kirendelni sziveskedett.

Az eléggé ismert és a gőzhajókról jól látható helyen a tulajdonos többféle egyenlítéseket vitt végbe, és a nyert táblát, melynek közepén egy szép fa virul, dinnyével ültette be. A hajdani erődítmény északi vonala mentében történtek most az ásatások, melyeket építési anyag nyerése végett már előbb a vidék gazdái ott eszközöltek, a hol hamarabb és könnyebben az anyagot érhatték, mi által az épületek felmérései lehetetlenekké váltak. A várad területe  $40^\circ$ , közel fekszik a Dunához, és északról egy mély árok által, melyet egy forrás vize áztat, van védve. A *horányi* rév alatt, szemközt ezen erődítménnyel fekszik az ellenvár, még szűzies, érintetlen állapotban, a mint ezt a hullámzatos terület bizonyítja.

A mostani ásatás eredménye a hajdani épület 2 m. vastag, valószínűleg praetorium falait, egyes hajlékok méreteiknek részeit, továbbá azoknak a padlati homokon fekvő nagy tégláit és az ezeket fődő köragasz-öntvényt tüntették föl. Egy ólomlapon és egynehány téglafelíráson kívül semmit sem találtunk; de nyert a gazdag nagy kőhalmaz néhány faragott kőduczot és szép számmal nagy padlat téglákat. A falak a padlat fölé csak kevésbé emelkedtek, és helylyel-közzel fehéres alapon sötétveres huzásokkal voltak ékesítve.

A feliratos téglák közt egyik a faluházhoz vitetett és kétszer ugyanazon bélyeget mutatja: OFARNMAXENTIAVIN; a bélyeg hossza 0.218, szélessége 0.034; a téglaméretei: 0.46 — 0.31 — 0.07.

Hasonló ez a Kömlöd-Immosihoz, melyen ez áll: OFARNMAXENTiAP; vajjon a végén álló VIN nem olvasandó-e VINcentiának? melyről Mommsen i. m. 474. l. 3773. sz. a. azt állítja, hogy e VINCENTIA maga ugyanaz az általunk többször idézett Transaquincummal.

Egy másik bélyeg:  $\sqrt{\text{LVPICININ...}}$ , azaz LVPICINI TRIBuni felírást tüntet fel, és ezen bélyegnek egyik kiegészítője lehet egy darab . . RB . . . betűkkel, t. i. tRiBuni-vel.

E bélyeget eddig Ó-Szőny-ről, Pilis-Maróth-ról, Hosszurét-ről, Bolhavár-ról, a *horányi* castrumból birtuk, már most ezen parti erőd is a többiek sorába lép építtetése korára nézve.

E vidéken új bélyeg ez:

OF ARBONO\; e bélyeg szélessége 0.037, jelenlegi hossza 0.0115 . . .; magának a téglának szélessége 0.15, hossza 0.26 . . ., vastagsága 0.07.

Mommsen e téglafelíratot *Klosterneuburgnál* említi Corp. Inscr. Lat. III. köt. 584. lapján 4669. sz. a. ilyen alakban: OF ARNBON és ARNBONO MAG.

Ugyanazon szerző, *Additamenta Vol. III.* 433. lapon, 923. sz. a. Bécsből am Hof-on talált téglát közöl OF ARNBONOMAG bélyeggel, hol constatálja, hogy ARN, nem pedig ARMaturát kell olvasni; de ezen ARN-t ő sem magyarázza.

Ebből ismét az a tanúság, hogy a rómaiak az ilyesféle téglákat egész Dunamentében használták, és hajóikkal mindenfelé szállították.

A *horányi* védmű romjából hallgatóim hoztak egy, bár mind a két oldalról csonka, de érdekes bélyeget . . . ALENTIN . . .; szélessége 0.025, jelenlegi hossza 0.115 . . ., cserepen van.

Ennek kiegészítése: AP VALENTINI TR, vagyis APpii VALENTINI TRibuni;

eddig az «Aquincum» nevű téglagyárnál Ó-Budán. L. Acta fordult elő. Nova Musei Nationalis. A magyar nemzeti muzeum római feliratos emlékei. 170. l. 460. sz. a.

Beszéd közben említettem a Duna partjain szabályos távolban létező római várdakról, kettős tornyu védművekről és egyes tornyokról, mire Bálintffy ur figyelmeztetett, hogy lejjebb a szigetben, majdnem szemközt a Csörsz-árkával létezik egy római őrtorony, melynek megvizsgálására azonnal indultunk. E toronynak felét már az árvíz elmosta és meglehet, hogy néhány év múlva nyoma is el fog tűnni. Alakja kerek, belső átmérője 4·60 m. falainak, melyek görgeteg és termés kőből, milyen Vác-Naszályon töretik, igen vastag ragaszszal összeállítvák, szélessége 1·70 m. Jelenleg 1 méternyire áll meg a talaj fölött, a jég által elsurolt murvája délnek több méternyi távolságra észlelhető. Fekszik a kalázi falu irányában Felső-Becsei István földje szélén.

Más nevét nem tudván, mint hogy a nép azt *régi vámháznak* tartja, hálából szives gazdánk iránt azt *Bálintffy-tornyának* kereszteltem el.

Már délután volt, mikor a nagyon hullámzó Dunán át az ásókhoz visszatértünk, jöttek a sz.-endrei castrumot, és a püspök udvarfalába beépített feliratos köveket vizsgáló egyetemi polgárok is, és hogy a jó magyaros ebéd alatt a dunakeszi lelkész ur felköszöntése viszhang nélkül nem maradhatott, tudja mind az, ki magyar háznál vendégül beköszönt! Ismételt hála a jó fogadtatásért és az új leletekért!

#### IV.

Ifjabb *Kosztka* Károly urnak, ki évek óta az *ószönyi* római feliratoknak buzgó gyűjtője következő, valószínűleg Brigetiumból való feliratokat köszönöm.

. . . . . — .  
 ANOTRI(B) / / / IL  
 LEGADLIV / / / A  
 CA(R)TAC(O)(N)AM  
 TE / / / RPS / / L / / / S  
 VA(P)R)NC / / A  
 ILIFEC / / / IS?

*Edények fenekein* előfordulnak:

CARVSFEC,  
 TITTIVS,  
 SVOBNILL,  
 ASB · IMAI,  
 BOR · IAPOF;

*Mécs feneekén:*

VICT, és VICTORIA;

*Korsó fulén:*

F · CVCVM;

*Téglákon:*

LEG X GEM,

LEG XIII GEM,

LEG XIII,

LEG XV APOL,

LEG XXXVV (Vlpia Vitrix);

nagy földő cserepen:

LVPICINO (sic) TRB

---